

FORUM NON CONVENIENS

QUEEN'S BENCH DIVISION
(ADMIRALTY COURT)

Presuda od 11. travnja 1995.

Caltex Singapore Pte. Ltd. and others

v.

Bp Shipping Ltd.

(Brod "British Skill")

Pri donošenju odluke glede mjesta vođenja postupka i izbora prava koje će se primijeniti u određenom sporu, sud prvenstveno nastoji zadovoljiti načelo pravednosti kako bi šteta koju je oštećenik pretrpio bila nadoknađena u najvećoj mogućoj mjeri. Načelo pravednosti je superiornost u odnosu na načelo ekonomičnosti u vođenju postupka.

Brod "British Skill" u vlasništvu "BP Shipping LTD" (Engleska) udario je u gat u vlasništvu tužitelja (Caltex Singapore) i prouzročio ozbiljnu štetu.

BP je priznao odgovornost za štetu u postupku ograničenja odgovornosti vođenom u Singapuru.

Tužitelj je podigao tužbu za naknadu štete u Engleskoj smatrajući da je nadležan engleski sud (tuženi je engleska pravna osoba registrirana i sa sjedištem u Engleskoj).

Pokretanje postupka pred engleskim sudom tužitelj je obrazložio i činjenicom da je granica odgovornosti vlasnika broda za prouzročenu štetu znatno niži u Singapuru nego u Engleskoj. Naime, u Singapuru se za odgovornost brodara za počinjenu štetu primjenjuje Međunarodna konvencija o ograničenju odgovornosti vlasnika pomorskih brodova iz 1957. (dalje Konvencija iz 1957.) a u Engleskoj Konvencija o ograničenju odgovornosti za pomorske tražbine iz 1976. (dalje Konvencija iz 1976.) koja predviđa višu granicu odgovornosti brodara. Tužitelj zato navodi da bi primjenom singapurskog prava i vođenjem spora u Singapuru on bio uskraćen za svoje pravo da mu tuženi nadoknadi štetu u najvećem mogućem opsegu. Kako je granica odgovornosti prema Konvenciji iz 1957. koja se primjenjuje u Singapuru oko 5,8\$ a iznos štete prema navodima

tužitelja oko 10,5\$, znatan dio štete ostao bi "nepokriven", što se ne bi dogodilo ako se primijeni englesko pravo, u skladu s Konvencijom iz 1976.

Tuženi je uputio prijedlog da sud odbaci tužbu zbog neprikladnosti engleskog suda za vođenje postupka. Po mišljenju tuženog, tužiteljev zahtjev za naknadu štete treba biti razmatran u Singapuru, budući je primarno načelo *lex loci delicti*, a i tužiteljevo je sjedište u Singapuru, tamo se može brže spor okončati, a tamo je i znatno ekonomičnije voditi spor. Konvencija iz 1976. na koju se poziva tužitelj ne može se primijeniti jer nije stupila na snagu pošto je nije ratificirao dovoljan broj zemalja.

Svoj prijedlog tuženi potkrepljuje s još 3 navoda:

1. Tužitelj ionako neće biti u prednosti ako bi se spor vodio u Engleskoj pošto će i engleski sud primijeniti singapursko pravo;

2. Tvrdnja tužitelja da bi vođenjem spora u Singapuru i primjenom singapurskog prava bio zakinut ne može opravdavati suđenje u Engleskoj jer bi tada tuženi bio zakinut (ako se privilegira jedna strana, onda druga mora biti zakinuta);

3. Sama visina štete koju navodi tužitelj nije točna i realna. Pravi iznos štete zapravo je niži i od granice odgovornosti prema Konvenciji iz 1957. pa tužitelj ni s te strane zapravo neće biti zakinut vođenjem postupka u Singapuru.

Dakle, temeljno pitanje ovog spora je pitanje koji je sud nadležan da rješava spor te koje je pravo mjerodavno u ovom slučaju?

Sud je u razmatranju prijedloga tuženog da odbaci tužbu postavio slijedeće temeljne stavove:

1. Sud će odbaciti tužbu samo ako postoji neki drugi nadležan, dostupan i prikladan sud koji će brže i lakše moći presuditi u ovoj stvari;

2. Problem treba razmatrati u 2 faze:

1) Tuženi treba dokazati da engleski sud nije prirodan i prikladan sud u ovom slučaju i da je drugi sud bez sumnje prikladniji i prirodniji da sudi. Prirodan sud znači da takav sud ima najčvršće i najbliže veze s razlogom pokretanja postupka i predmetom spora.

2) Ako tuženi u tom uspije, onda tužitelj treba uvjeriti sud da postoje izvanredne okolnosti zbog kojih postupak treba voditi u Engleskoj.

Po mišljenju suda, singapurski sud je znatno prikladniji da sudi u ovom sporu jer je to mjesto gdje se dogodio sporni događaj, svjedoci lakše mogu svjedočiti u Singapuru, tamo se obavljaju i usluge vještačenja. Dakle, spor je po prirodi stvari vezan uz Singapur i tu bi postupak bio znatno lakše i brže dovršen.

Međutim, tužitelji su uvjerali sud da postoji izvanredna okolnost zbog koje mjesto suđenja treba biti u Engleskoj. To je pravo tužitelja da mu šteta bude nadoknadena u što većoj mjeri, ako postoje pravne mogućnosti da se to ostvari. U tom smislu ne može biti presudna činjenica da Konvencija iz 1976. još nije stupila na snagu pošto je nije ratificirao dovoljan broj država. Očigledno da svakog dana sve veći broj država pristupa toj konvenciji koja upravo ima za cilj pojačati odgovornost vlasnika broda za štetu koju počinu. Stoga temeljno načelo pri rješavanju ovog pitanja treba biti zadovoljenje načela pravednosti u najvećoj mogućoj mjeri. Nema sumnje da je pravednije da se sudi u Engleskoj i da se primijeni englesko pravo (Konvencija iz 1976. postala je dio engleskog pravnog sustava).

No, načelo pravednosti ne može se početi poštivati u cijelosti dok se zaista ne utvrdi stvarni iznos štete, odnosno dok se ne provjere tužiteljevi navodi o visini štete koje osporava tuženi. Sud smatra da je pitanje iznosa štete temeljno pitanje u ovom sporu. Tužitelji su istaknuli svoj odštetni zahtjev, odnosno svotu koju zahtijevaju od tuženog, ali nisu taj iznos valjano argumentirali. Tako se ne zna da li visina štete koju iznose tužitelji zaista odgovara stvarnoj šteti. Sud je mišljenja da se ponajprije mora riješiti to pitanje, a to je moguće samo u Singapuru.

Iz ovih razloga sud je odlučio privremeno obustaviti postupak. Kad se utvrdi stvarni iznos štete, znat će se da li on prelazi u znatnoj mjeri granicu odgovornosti prema Konvenciji iz 1957. odnosno da li bi primjenom singapurskog prava tužitelj bio oštećen jer ne bi mogao, i da uspije u postupku protiv tuženika, znatnije "pokriti" štetu koju mu je tuženi prouzročio. Na taj način bi se povrijedilo i načelo pravednosti.

Nakon što se utvrdi iznos štete, sud će odlučiti hoće li nastaviti s postupkom ili odbaciti tužbu.

(Lloyd's Law Reports 1996, Vol. 1, p. 300)

Jasenko Marin, znanstveni novak
Jadranski zavod HAZU